

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «СОЦІАЛЬНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО»

Рівень освіти	Перший (бакалаврський)
Спеціальність	231 Соціальна робота
Освітня програма	«Соціальна та молодіжна робота»
Тривалість викладання	4 й семестр (7, 8 чверть)
Кількість кредитів	4 кредити ЄКТС (120 годин)
Заняття:	
лекції:	1 година на тиждень
практичні:	2 години на тиждень
Мова викладання	українська

Сторінка курсу в СДО НТУ «ДП»

Кафедра, що викладає: Державного управління і місцевого самоврядування

Консультації: за окремим розкладом, погодженим зі здобувачами вищої освіти

Онлайн-консультації: Tarasenko.t@nmu.one

Тарасенко Тетяна Миколаївна

д. держ. упр., доцент, доцент кафедри

Персональна сторінка:

<https://palsg.nmu.org.ua/ua/kafedra/teachers/Tarasenko/Tarasenko.php>

E-mail: Tarasenko.T@nmu.one

1. Анотація до курсу

Під час вивчення дисципліни «Соціальне підприємництво» ви ознайомитеся з видами та особливостями соціального підприємництва неприбуткових організацій, суб'єктів приватного права, основами державної політики сприяння соціальному підприємництву в Україні, а також кращими вітчизняними і зарубіжними практики соціального підприємництва.

Змістовне наповнення курсу націлене на підготовку фахівців соціальної роботи, здатних визначати та використовувати можливості соціального підприємництва у розв'язанні соціальних проблем, запровадженні соціальних інновацій, сприянні соціально-економічного розвитку територій з урахуванням сучасних тенденцій розвитку теорії й практики соціальної роботи.

2. Мета та завдання курсу

Мета – формування у здобувачів вищої освіти загальних і професійних компетентностей спрямованих на підвищення спроможності до розв'язання складних професійних завдань у сфері соціальної роботи на основі знань особливостей

соціального підприємництва й формування вмій враховувати його можливості у розв'язанні соціальних проблем та запровадженні соціальних інновацій.

Завдання курсу:

- ознайомити здобувачів вищої освіти з підходами до визначення поняття «соціальне підприємництво», видами та особливостями соціального підприємництва;
- розглянути особливості соціального підприємництва неприбуткових організацій та соціального підприємництва на основі утворення приватної особи, діяльності фізичних осіб;
- засвоїти підходи до вимірювання соціальної цінності та результатів діяльності соціальних підприємств неприбуткових організацій та соціальних підприємств, заснованих на моделях соціального бізнесу;
- ознайомити із розвитком нормативно-правових засад соціального підприємництва в Україні та країнах ЄС, загальнодержавними стратегічними документами, програмами з питань соціального підприємництва, регіональними та місцевими програмами розвитку соціального підприємництва;
- ознайомити із кращими практиками соціального підприємництва в США, ЄС та Україні, здобутками та перспективами соціального підприємництва в громаді;
- навчити організаційним підходам застосування можливостей соціального підприємництва у розв'язанні соціальних проблем, запровадженні соціальних інновацій, сприянні соціально-економічному розвитку громад;

3. Результати навчання:

- описувати специфіку та види соціального підприємництва, можливості соціального підприємництва у розв'язанні соціальних проблем, створенні соціальної цінності, запровадженні соціальних інновацій, сприянні соціально-економічного розвитку територій як основи формування здатності діяти відповідально та свідомо;
- розробляти шляхи вирішення соціальних проблем, знаходити ефективні методи їх вирішення на основі знань особливостей здійснення соціального підприємництва неприбуткових організацій та соціального підприємництва суб'єктів приватного права;
- порівнювати нормативно-правові засади створення та діяльності соціальних підприємств в Україні та Європейському Союзі;
- розкривати пріоритети, завдання державної політики сприяння соціальному підприємництву та регіональних, місцевих програм у цій сфері;
- працювати в групах та демонструвати здатність ініціювати соціальні зміни, спрямовані на піднесення соціального добробуту;
- пояснювати та обговорювати кращі зарубіжні та вітчизняні практики соціального підприємництва, здобутки й перспективи розвитку;
- дискутувати та формулювати власні відповіді щодо перспективних напрямів генерування нових ідей застосування можливостей соціального підприємництва для реалізації завдань соціальної роботи в громаді.

4. Структура курсу

ЛЕКЦІЇ

1. Соціальне підприємництво

- 1.1. Поняття «соціальне підприємництво»
- 1.2. Види та особливості соціального підприємництва
- 1.3. Можливості соціального підприємництва у розв'язанні соціальних проблем, запровадження соціальних інновацій, сприяння соціально-економічного розвитку територій

2. Соціальне підприємництво неприбуткової організації

- 2.1. Особливості соціального підприємництва різних видів неприбуткових організацій (благодійна організація, громадська організація, релігійна організація, інші види неприбуткових організацій)
- 2.2. Реєстрація та звітування соціальних підприємств, які мають статус неприбуткової організації
- 2.3. Підходи до вимірювання соціальної цінності та результатів діяльності соціальних підприємств

3. Соціальне підприємництво суб'єктів приватного права

- 3.1. Соціальне підприємництво на основі утворення приватної особи
- 3.2. Соціальне підприємництво фізичних осіб
- 3.3. Підходи до вимірювання соціальної цінності та результатів діяльності соціальних підприємств

4. Державна політика сприяння соціальному підприємництву

- 4.1. Розвиток нормативно-правових засад соціального підприємництва в Україні та країнах ЄС
- 4.2. Загальнодержавні стратегічні документи, програми з питань соціального підприємництва
- 4.3. Регіональні та місцеві програми розвитку соціального підприємництва

5. Кращі практики соціального підприємництва

- 5.1. Практика соціального підприємництва в США, країнах ЄС
- 5.2. Практика соціального підприємництва в Україні
- 5.3. Соціальне підприємництво в громаді: здобутки та перспективи

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

1. Роль та місце соціального підприємництва у вирішенні соціальних проблем

- 1.1. Сутність та місце соціального підприємництва в публічній сфері
- 1.2. Види та особливості соціального підприємництва

1.3. Можливості соціального підприємництва у розв'язанні соціальних проблем, запровадження соціальних інновацій, сприяння соціально-економічного розвитку територій

2. Особливості соціального підприємництва неприбуткових організацій

2.1. Соціальне підприємництво громадських, благодійних, волонтерських та інших видів неприбуткових організацій

2.2. Реєстрація та звітування соціальних підприємств, які мають статус неприбуткової організації

2.3. Підходи до вимірювання соціальної цінності та результатів діяльності соціальних підприємств неприбуткових організацій

3. Соціальне підприємництво суб'єктів приватного права

3.1. Соціальне підприємництво на основі утворення приватної особи

3.2. Соціальне підприємництво фізичних осіб

3.3. Підходи до вимірювання соціальної цінності та результатів діяльності соціальних підприємств, заснованих на моделях соціального бізнесу

4. Державна політика сприяння соціальному підприємництву

4.1. Нормативно-правові засади соціального підприємництва в Україні

4.2. Нормативно-правові засади соціального підприємництва країнах ЄС

4.3. Стратегічні документи, програми з питань соціального підприємництва загальнодержавного рівня

4.4. Практика втілення регіональних та місцевих програм розвитку соціального підприємництва

5. Кращі практики соціального підприємництва

5.1. Практика соціального підприємництва в США, країнах ЄС

5.2. Практика соціального підприємництва в Україні

5.3. Соціальне підприємництво в громаді: здобутки та перспективи

Індивідуальне завдання: «Характеристика соціального підприємництва» полягає у розкритті та захисті здобувачами вищої освіти відповідей на питання:

– навести два-три визначення поняття «соціальне підприємництво», розкрити спільне та відмінності в цих визначеннях;

– виокремити ключові слова, що характеризують поняття «соціальне підприємництво» та розкрити їх значення;

– навести приклад кращих практик соціального підприємництва в Україні;

– навести приклад кращих практик соціального підприємництва в зарубіжних країнах.

Підготовлені відповіді представити до обговорення в групі. Під час представлення результатів виконання індивідуального завдання передбачено процедуру peer-assessment (оцінювання з боку інших здобувачів освіти).

5. Технічне обладнання та / або програмне забезпечення

На лекційних заняттях рекомендується мати з собою гаджети зі стільниковим інтернетом.

Активованій аккаунт університетської пошти (student.i.p@nmu.one) на Microsoft Office365.

6. Система оцінювання та вимоги

6.1. Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова шкала	Інституційна шкала
90 – 100	відмінно
74 – 89	добре
60 – 73	задовільно
0 – 59	незадовільно

6.2. Здобувачі вищої освіти можуть отримати підсумкову оцінку з навчальної дисципліни на підставі поточного оцінювання знань за умови, якщо набрана кількість балів з поточного оцінювання та самостійної роботи складатиме не менше 60 балів.

Максимальне оцінювання:

Теоретична частина	Практична частина	Разом
40	60	100

Теоретична частина оцінюється за результатами виконання *індивідуального завдання*, яке охоплює матеріали лекційного курсу та містить 4 відкриті запитання. Максимально оцінюються у 40 балів.

Практична частина оцінюється за результатами участі в *практичних заняттях* (*практичні завдання, дискусії*). Загальна кількість балів, яку можна отримати за практичні завдання, дискусії, становить 60 балів (практичні заняття за кожною темою максимально оцінюється в 12 балів).

Отримані бали за індивідуальне завдання та практичні заняття додаються і є підсумковою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни. Максимально за поточною успішністю здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

6.3. Критерії оцінювання індивідуального завдання:

40 балів – повно розкрито усі чотири запитання, наведено приклади з додаткової літератури та джерел; **30 балів** – розкрито усі чотири запитання з незначними неточностями, наведено приклад з додаткової літератури та джерел; **20 балів** – розкрито не всі запитання, відсутні приклади з додаткової літератури та джерел; **10 балів** – наявність текстової відповіді, яка не розкриває сутність предмета запитання, відсутні приклади з додаткової літератури та джерел.

6.4. Критерії оцінювання практичних занять (практичні завдання, дискусії):

практичні завдання: 12 балів: отримано аргументовану відповідь, яка демонструє знання предмету завдання та вміння аргументованого викладення результатів аналізу, розуміння можливостей застосування знань в практичній діяльності; **10 балів:** отримано відповідь, яка демонструє знання предмету завдання та вміння аргументованого викладення результатів аналізу, виявляє складнощі в розкритті можливостей застосування знань в практичній діяльності; **8 балів:** отримано відповідь, яка демонструє знання предмету завдання, виявляє неналежний рівень викладення результатів аналізу та розкриття можливостей застосування знань в практичній діяльності; **6 балів:** отримано відповідь, яка демонструє знання предмету завдання в цілому, невміння аргументованого викладення результатів аналізу та розуміння можливостей застосування знань в практичній діяльності; **4 бали:** отримано відповідь, яка демонструє розуміння предмету завдання в цілому, однак виявляє відсутність аргументованого представлення результатів аналізу та нерозуміння можливостей застосування знань в практичній діяльності; **2 бали:** наявність відповіді, яка не відповідає змісту завдання, містить суттєві помилки; **0 балів:** відсутність відповіді.

дискусії: 12 балів: активна участь у дискусії (виступи, коментарі, активне слухання), володіння навчальним матеріалом, наведення аргументованих відповідей із посиланням на джерела. **10 балів:** активна участь у дискусії (виступи, коментарі, активне слухання), володіння навчальним матеріалом з незначними помилками за сутністю обговорюваних питань. **8 балів:** активна участь у дискусії (виступи, коментарі, активне слухання) без достатнього володіння навчальним матеріалом, що має стосунок до теми обговорення; **6 балів:** неактивна участь у дискусії (виступи, коментарі, активне слухання) низький рівень володіння навчальним матеріалом, що має стосунок до теми обговорення; **4 бали:** залученість до дискусії викладачем, неухважність, відсутність достатніх знань про предмет обговорення; **2 бали:** залученість до дискусії викладачем, небажання брати участь в дискусії, відсутність достатніх знань про предмет обговорення; **1 бал:** відсутність відповіді.

6.5. Критерії підсумкового оцінювання: у випадку якщо здобувач вищої освіти за поточною успішністю отримав менше 60 балів та/або прагне поліпшити оцінку проводиться підсумкове оцінювання (диференційований залік) під час сесії. Підсумкове оцінювання проводиться у вигляді диференційованого заліку, який включає запитання з теоретичної та практичної частини курсу. Білет складається з **20 тестових завдань з теоретичної частини** із чотирма варіантами відповідей, одна правильна відповідь оцінюється в 2 бали (**разом 40 балів**) та **12 тестових завдань з практичної частини**, кожне з завдань оцінюється максимум у **5 балів (разом 60 балів)**, причому:

- 5 балів – відповідність еталону;
- 4 бали – чотири правильні відповіді з п'яти запропонованих;
- 3 бали – три правильні відповіді з п'яти запропонованих;
- 2 бали – дві правильні відповіді з п'яти запропонованих;
- 1 бал – одна правильна відповідь з п'яти запропонованих;
- 0 балів – усі відповіді невірні або відсутність відповіді.

7. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності

Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі). Політика щодо академічної доброчесності регламентується положенням «Положення про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка» <http://surl.li/alvis>.

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

7.2. Комунікаційна політика

Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту. Обов'язком здобувача вищої освіти є перевірка один раз на тиждень (щонеділі) поштової скриньки на Офіс 365. Протягом тижнів самостійної роботи обов'язком здобувача вищої освіти є робота з дистанційним курсом «Соціальне підприємництво» (www.do.nmu.org.ua). Усі письмові запитання до викладачів стосовно курсу мають надсилатися на університетську електронну пошту.

7.3. Політика щодо перекладання

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку. Перекладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

7.4. Відвідування занять

Для здобувачів вищої освіти денної форми відвідування занять є обов'язковим. Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба, участь в університетських заходах, відрядження, які необхідно підтверджувати документами у разі тривалої (два тижні) відсутності. Про відсутність на занятті та причини відсутності здобувач вищої освіти має повідомити викладача або особисто, або через старосту. Якщо здобувач вищої освіти захворів, ми рекомендуємо залишатися вдома і навчатися за допомогою дистанційної платформи. Здобувачу вищої освіти, чий стан здоров'я є незадовільним і може вплинути на здоров'я інших здобувачів вищої освіти, буде пропонуватися залишити заняття (така відсутність вважатиметься пропуском з причини хвороби). Практичні заняття не проводяться повторно, ці оцінки неможливо отримати під час консультації, це саме стосується і колоквиумів. За об'єктивних

причин (наприклад, міжнародна мобільність) навчання може відбуватись дистанційно в онлайн-формі, за погодженням з викладачем.

7.4 Політика щодо оскарження оцінювання

Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань він може оскаржити виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

7.5. Бонуси

Здобувачі вищої освіти, які регулярно відвідували лекції (мають не більше двох пропусків без поважних причин) отримують додатково 2 бали до результатів оцінювання до підсумкової оцінки.

7.6. Зарахування результатів навчання, які отримані у неформальній освіті

Здобувачі вищої освіти має право на зарахування результатів навчання, які отримані у неформальній освіті, за окремими темами або видами навчальної активності із попереднім погодженням з викладачем дисципліни та гарантом освітньої програми. Визнання результатів здійснюється за наявності відповідних сертифікатів.

7.7. Участь в анкетуванні

Наприкінці вивчення курсу здобувачу вищої освіти буде запропоновано анонімно заповнити електронні анкети (Microsoft Forms Office 365), які буде розіслано на ваші університетські поштові скриньки. Заповнення анкет є важливою складовою вашої навчальної активності, що дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати ваші пропозиції стосовно покращення змісту навчальної дисципліни «Соціальне підприємництво».

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні

1. Соціальне підприємництво: від ідеї до суспільних змін. Посібник / Свинчук А. А., Корнецький А. О., Гончарова М. А., Назарук В. Я., Гусак Н. Є., Туманова А. А. Київ : ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2017. 188 с. URL:
2. Розвиток соціального підприємництва в Україні. Біла книга. Під загальною редакцією Валерія Кокотя. Київ :, 2020. 98 с. URL: https://drive.google.com/file/d/1Th4nsvSkLEpZmKg0b6BztOZCLB1_5S/view
3. Соціальне підприємництво в Україні. Зелена книга. Під загальною редакцією
4. Валерія Кокотя. Київ:, 2020. 89 с. URL: https://drive.google.com/file/d/1yfrAPFZ2fB6bi7hAgEkn_WVK3jAaDTd4/view
5. Соціальне підприємництво. Бізнес-модель. Реєстрація. Оподаткування. / Долуда Л., Назарук В., Кірсанова Ю. – Київ, ТОВ «Агентство «Україна», 2017. 92 с. URL: https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/02/Social_Entrepreneurship_web.pdf

6. Смаль В., Кокоть В. Що слід знати про соціальне підприємництво. Посібник. Київ. 2017. 58 с. URL: http://pleddg.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/Social_Entrepreneurship_-_Guide-WEB-1.pdf
7. Соціальне підприємництво: посібник для викладачів курсу / за наук. редакцією к.е.н. А. О. Корнецького Київ : Фамільна друкарня Huss, 2019. 160 с. URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/18336/Sotsialne_pidpriemnytstvo_posibnyk_dlia_vykladachiv_kursu.pdf?sequence=1&isAllowed=y
8. Фрір Спреклі Курс планування соціального підприємництва. Посібник з Планування Соціального Підприємництва. За підтримки Британської Ради. 2011. 71 с. URL: https://www.britishcouncil.org.ua/sites/default/files/posibnik_z_planuvannya_socialnogo_pidpriemstva.pdf

Додаткові

1. Кейс-стаді. Соціальне підприємництво та інклюзія. Досвід українських міст. Федерація канадських муніципалітетів / Проект міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст», 2020. URL: http://pleddg.org.ua/wp-content/uploads/2020/12/Case_Study_PLEDDG_SocP.pdf
2. Соціальне підприємництво як відповідь суспільства на соціальні потреби. Дія Сіті Актуальна добірка матеріалів від експертів LIGA ZAKON. 21.07.2021. https://biz.ligazakon.net/interview/205014_sotsalne-pidpriemnytstvo-yak-vidpovd-susplstva-na-sotsaln-potrebi
3. Допомогти раз. Або раз і назавжди. Соціальне підприємництво для громадських та благодійних організацій. https://socialbusiness.in.ua/knowledge_base/dopomohty-raz-abo-raz-i-nazavzhdy-sotsialne-pidpriemnytstvo-dlia-hromads-kykh-ta-blahodiynykh-orhanizatsiy/
4. Соціальне підприємництво: теорія, практика та міжнародний досвід. Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції 18 травня 2018 року. Київ : КНЕУ, 2018. 275 с. URL: https://kneu.edu.ua/userfiles/Faculty_of_Economics_and_Administration/news/20180613/18-5454.pdf
5. Практичний аналіз розвитку соціального підприємництва. Координатор проектів ОБСЄ в Україні. URL: <https://www.osce.org/files/f/documents/a/9/426392.pdf>
6. Овсянюк-Бердадіна О. Ф., Крисько Ж. Л., Соціальне підприємництво як інноваційний інструмент вирішення суспільних проблем: передумови становлення та активізації. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. Вип. 6. Ч. 2. С. 129 – 132. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/6_2_2016ua/33.pdf
7. Косович Б. І. Соціальне підприємництво в Україні: актуальні питання становлення. *Економіка та держава*. 2020. № 3. С. 77-81. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde_2020_3_16
8. Кифяк В. І., Малиш Л. Б. Соціальне підприємництво: проблеми та перспективи. *Бізнес Інформ*. 2020. № 5. С. 275-280. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2020_5_38
9. Дзюбинська О. В. Соціальне підприємництво та його імплементація в регіональну систему управління побутовими відходами. *Причорноморські економічні студії*. 2020. Вип. 52(2). С. 60-65. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2020_52\(2\)_12](http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2020_52(2)_12)

10. Утеченко Д. М. Соціальне підприємництво як засіб розвитку людського капіталу сільських територій. *Агросвіт*. 2020. № 21. С. 78-84. URL: <http://www.agrosvit.info/?op=1&z=3323&i=10>
11. Смутчак З. В. Соціальне підприємництво в Україні: гендерний аспект. *Вісник післядипломної освіти*. Серія : Соціальні та поведінкові науки. 2021. Вип. 15. С. 165-179. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vispdoso_2021_15_13
12. Фесіна Ю. Г., Дзюбинська О. В. Соціальне підприємництво у формуванні кругової моделі поводження з побутовими відходами регіону. *Економічні науки*. Серія : Регіональна економіка. 2020. Вип. 17. С. 259-277. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnre_2020_17_28
13. Лункіна Т. І. Соціальне підприємництво в Україні як сучасний тренд розвитку: особливості, фінансові аспекти. *Інфраструктура ринку*. 2020. Вип. 39. С. 297–303. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ifrctr_2020_39_51
14. Комісаренко А. О. Соціальне підприємництво як ефективний механізм сталого розвитку в Україні. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*. Серія : Державне управління. 2021. № 1. С. 140-147. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnaddy_2021_1_21
15. Горин В. П., Булавинець В. М. Соціальне підприємництво як інструмент диверсифікації фінансування соціальної політики. *Агросвіт*. 2021. № 15. С. 29-35. URL: <http://www.agrosvit.info/?op=1&z=3469&i=3>
16. Біла І. С., Шевченко О. О. Соціальне підприємництво – сучасний тренд економічного розвитку. *Наукові записки НаУКМА*. Економічні науки. 2021. Т. 6, вип. 1. С. 28-33. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NaUKMAe_2021_6_1_7
17. Михайліна Т. В., Мозговая Н. А. Соціальна функція держави та соціальне підприємництво: аспекти співвідношення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія : Право. 2022. Вип. 70. С. 48-52. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2022_70_9
18. Бортнік С. Соціальне підприємництво як інструмент вирішення суспільних проблем в контексті цілей сталого розвитку України. *Економічний форум*. 2022. № 2. С. 101-111. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfor_2022_2_15
19. From «heropreneurship» to activating changemakers: What is the future of social entrepreneurship in Europe? Social Innovation. *World Economic Forum* 2022. Nov 3. URL: <https://www.weforum.org/agenda/2022/11/what-is-the-future-of-social-entrepreneurship-in-europe/>
20. Defourny Jacques, Nyssens Marthe (eds.) Social enterprise in europe: recent trends and developments. University of Liège. Belgium. 40 p. URL: https://base.socioeco.org/docs/wp_08_01_se_web.pdf

Нормативно-правові акти

1. ЗУ Про громадські об'єднання. 22 березня 2012 р. № 4572-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text>
2. Про волонтерську діяльність: Закон України від 19.04.2011 р. № 3236-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17#Text>
3. Про благодійну діяльність та благодійні організації: Закон України від 05.07.2012 р. № 5073-У1. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17#Text>
4. Про соціальні послуги: Закон України 17.01.2019 р. № 2671-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>

5. ЗУ Про органи самоорганізації населення. 11 липня 2001 р. № 2625-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2625-14#Text>
6. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
7. Про Національну стратегію сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021-2026 роки: указ Президента України від 07.09.2021 р. № 487/2021. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/487/2021#Text>
8. Концепція реалізації державної політики у сфері сприяння розвитку соціально відповідального бізнесу в Україні на період до 2030 року: розпорядження КМУ від 24.01.2020 р. №66-р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/66-2020-%D1%80#Text>

Інформаційні ресурси

1. Українська соціальна академія координата соціального бізнесу. <https://social-academy.com.ua/>
2. [Social Business in UA – єдиний в Україні спеціалізований портал про соціальне підприємництво](https://socialbusiness.in.ua/author/social-business-in-ua/) <https://socialbusiness.in.ua/author/social-business-in-ua/>
3. Європейський простір. URL: <https://euprostitir.org.ua/>
4. Моделі співпраці між соціальними підприємствами та традиційним бізнесом. https://drive.google.com/file/d/1b5q5B9nzQl67KYUdBKiby3aD_9JpZhux/view
5. Хакатони #SocialBusinessInUA 2019: топ-50 ідей для створення соціальних підприємств. <https://drive.google.com/file/d/1gGp78bL3nO2ER7n3IYN2SUKuDahX7ENN/view>
6. Волонтерська платформа в Україні. https://platforma.volunteer.country/about_us
7. Соціальне підприємництво – Prometheus/. URL: https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:WNISEF+SE101+2017_T4/about
8. Social Enterprise Journal. URL: <https://www.emeraldgrouppublishing.com/journal/sej>
9. Social enterprises. Internal Market, Industry, Entrepreneurship and SMEs. European Commission. URL: https://single-market-economy.ec.europa.eu/sectors/proximity-and-social-economy/social-economy-eu/social-enterprises_en
10. Social Entrepreneurship in Europe- An OECD-European Commission Project. [OECD](https://www.oecd.org/cfe/leed/social-entrepreneurship-oecd-ec.htm). URL: <https://www.oecd.org/cfe/leed/social-entrepreneurship-oecd-ec.htm>
11. European Social Entrepreneur. URL: <https://socialentrepreneur.eu/>